

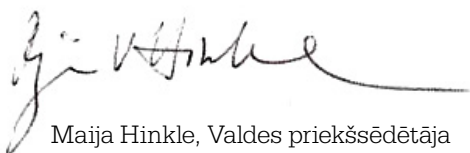
Godātie „Latvieši Pasaulē” biedri un atbalstītāji, mīlie draugi!

Liels un sirsnīgs paldies Jums par Jūsu atbalstu topošam ārzemju latviešu muzejam Latvijā „Latvieši pasaulē” (LaPa). Pateicoties Jūsu un citu ārzemju latviešu, fondu un Latvijas valsts finansiālam atbalstam un mūsu darbinieku un valdes aktīvam darbam, mēs esam aizvadījuši ļoti sekmīgu un raženu gadu.

Mēs esam „aizlaiduši tautās” mūsu pirmo patstāvīgo izstādi un piedalījušies kopizstādē ar Latvijas Nacionālo bibliotēku. Pateicoties Jūsu priekšmetu dāvinājumiem, mums veidojas vērtīgs krājums ar virkni unikālu materiālu, kas liecina par latviešu dzīvi ārpus Latvijas. Šogad mēs plānojam jaunas ekspedīcijas pie sevišķi apdraudētām latviešu kopienām Brazīlijā un Sibīrijā. Latviešu Fonda uzdevumā esam uzņēmušies apstrādāt un digitalizēt Latviešu Fonda arhīva un atbalstīto projektu materiālus. Mēs turpinām sadarbību ar vairākām starptautiskām organizācijām un citu valstu migrāciju institūcijām. Mūsu darba daļa vienmēr ir arī līdzekļu sagāde - mēs aktīvi meklējam līdzekļus gan no starptautiskiem avotiem, gan no ārzemju latviešu organizācijām. Pagājušā gada beigās sākām ziedojumu vākšanas akciju Amerikā. Esam atraduši piemērotu ēku Liepājā, kuru ceram iegādāties un piemērot muzeja vajadzībām, kolīdz līdzekļi to atļaus. Esam nodibinājuši atbalsta organizācijas Amerikā un Kanādā. Mūsu atbalstītājus interesentus un sabiedrību mēs allaž informējam ar mūsu mājas lapas (www.lapamuzejs.lv), Facebook („Latvians abroad – museum and reseach centre”), e-pasta vēstuļu, referātu, portāla un avižu rakstu palīdzību. Vienmēr priecājamies par Jūsu apciemojumiem mūsu birojā Kaļķu ielā 7. Birojs ir atvērts otrdienās, kā arī citās dienās, bet iepriekš piesakoties, lapainfo@gmail.com vai zvanot uz + 371 22300397.

Šis ir mūsu apkārtraksta pirmais numurs - ceram, ka tas dos mazu ieskatu LaPas pagājušā gada notikumos!

Ar siltu sveicienu un lielu paldies,

Maija Hinkle, Valdes priekšsēdētāja

LATVIEŠI PASAULĒ

2011. GADA FEBRUĀRIS

SATURS

- 1 Ievads
- 2 Kas mēs esam?
- 3 Mūsu pirmā izstāde
- 5 LNB izstāde
- 6 Par krājumu
- 8 Informācijas izplatīšana
- 9 Muzeja mājvieta
- 10 Finances
- 11 Ziedotāju un biedru saraksts
- 12 Latviešu diasporas muzeja fonds
- 12 Konferences
- 14 LF arhīvu projekts
- 14 Ekspedīcijas

LaPa valde 2010.g. jūlijā Rīgā. Pirmā rindā no kreisās: LaPa priekšsēde Maija Hinkle, valdes loceklis un biroja darbinieks Juris Zalāns, valdes locekle un biroja vadītāja Marianna Auliciema; otrā rindā no kreisās: valdes locekles Ināra Reine, Ieva Vītola, kasieris un vicepriekšsēdis Ints Dzelzgalvis, Vita Ozoliņa, LaPa pārstāve Kanādā Astrīde Sīlis. Iztrūkst: valdes loceklis Marcis Voldiņš un revidente Arta Savdona.

„Latvieši pasaulē – muzejs un pētniecības centrs” – kas mēs esam un kā darbojamies?

Biedrība “Latvieši pasaulē – muzejs un pētniecības centrs” (LaPa) ir privāta, bezpeļņas organizācija, dibināta 2007. gadā, ar biroju, krātuvi un darbiniekiem Rīgā, un aktīvu valdi un biedriem Latvijā un ārzemēs. Laika gaitā ir plānots izveidot muzeja ēku un pētniecības centru, kurš stāstīs par izceļotājiem no Latvijas pēdējos 200 gados, pētīt, skaidrojot un atklājot viņu izceļošanu, dzīves gaitas, kultūru un devumu Latvijai un pasaulei.

Biedrības darbību noteic gadskārtējā biedru kopsapulce Rīgā un izpilda kopsapulces ievēlēta valde. Lai gan valdes locekļi dzīvo Latvijā un dažādās pilsētās ASV, mēs tomēr darbojamies it kā visi atrastos gandrīz vai tajā pašā pilsētā, jo katru otro nedēļu tiekamies valdes sēdēs, izmantojot Skype. Blakus valdes sēdēm valdes locekļi darbojas dažādās darba grupās un projektos, kuros pēc vajadzības iesaistās arī citi speciālisti un talcinieki. Piemēram, Andris Straumanis vada elektroniskās izstādes darba grupu, bet vēsturniece Brigita Tamuža piedalās krājuma politikas darba grupā. Par efektīvu biedrības darbību Rīgā gādā mūsu

algotie darbinieki - biroja vadītāja un krājuma glabātāja Marianna Auliciema, vēsturnieks Juris Zalāns un grāmatvede Tatjana Kuzevanova.

Vienreiz gadā tiek noturēta biedru kopsapulce, kura ievēl valdi un nosaka biedrības darbību. Par biedru var kļūt, izpildot biedra anketu un iemaksājot 25 Ls (\$50) gadā. Anketas lejuplādei ir pieejamas mūsu mājas lapā www.lapamuzejs.lv, tās var izgriezt un aizpildīt arī no klāt pieliktās brošūras vai sazinoties ar kādu no valdes locekļiem. Ikkatrs atbalstītājs drīkst ieteikt kopsapulcei darbības veidus un saņems to pašu informāciju par LaPa darbību kā biedrs, taču balsstiesības it tikai biedram. Biedra pienākumos ietilpst kopsapulces apmeklēšana, jo saskaņā ar Latvijas likumdošanu kopsapulcēs ir jāpiedalās visiem biedrības biedriem, mūsu kopsapulces vienmēr notiek Latvijā.

Par mūsu darbību un notikumiem pagājušā gadā varat lasīt citos rakstos šajā apkārtrakstā.

Maija Hinkle

Karodziņi no latvieša Kārļa Ploka 1947. gada. Vācijā būvētās laivas, ar kuru viņš devās uz Brazīliju

Muzejs „Latvieši pasaulē” atklāj savu pirmo izstādi

Anita Apine-Hermane auž izstādes atklāšanā

Topošā muzeja “Latvieši pasaulē” krājumā ir vairāki ļoti vērtīgi priekšmeti, kas atklāj dziļākus pavedienus izbraucēju stāstā, sevišķi attiecībā uz dažādu karu bēgļiem. Ar mērķi iepazīstināt apmeklētājus ar muzeja krājuma sākumiem, pagājušā gada vasarā muzejs atvēra savu pirmo izstādi “Latvieši pasaulē – trīs stāsti par kara bēgļiem”. Izstāde bija skatāma Okupācijas muzeja vestibulārā no jūlija līdz septembrim, un šajā laikā muzeju apmeklēja 33 000 cilvēki.

20. gadsimtā latvieši vairākkārt bija spiesti doties bēgļu gaitās. Pirmajā pasaules kara laikā, bēgdami no vācu karaspēka, Austrumos patvērumu meklēja gandrīz miljons Latvijas iedzīvotāju. Otrajā pasaules kara beigās posmā Rietumos nonāca aptuveni 200 000 Latvijas iedzīvotāju, tostarp gan vācu armijā iesauktie, gan bēgļi, kuri bija atstājuši tēvzemi, glābdamies no Padomju Armijas atkārtotās Latvijas okupācijas. Lielākā daļa nokļuva bēgļu nometnēs, galvenokārt Vācijā, kur pavadīja vairākus gadus pirms izceļošanas uz dažādām zemēm Rietumos. Šīs izstādes stāstu centrā tika eksponēti trīs priekšmeti – stelles, koferis un laiva - kuri dažādos veidos simbolizē latviešu bēgļu gaitas kara apstākļos.

Stelles, izgatavotas bēgļu nometnē Vācijā pēc Otrā pasaules kara, piederēja četrām latviešu audējām, pēdējās no tām bija Austrālijas latvietes Anna

un Anita Apinis. 50 gadus stelles bija lietotas, lai austu tautastērpu audumus Austrālijas latviešu kopienā. Stellu stāsts atklāj latviešu vēlmi uzturēt kultūras pārmantojamību jebkādos apstākļos, pat tad, kad šķistu, ka pēdējais, par ko cilvēkiem jādama, ir kultūras saglabāšana.

Ko mēs paņēmām līdzi no Latvijas? – Grāmatas! Tā kā muļķis portfeli ieliku grāmatas! Jo vīrs teica, ka Ukrainā, kas visvairāk trūka, bija latviešu grāmatas. Ja dabūja kādu avīzīti latviešu valodā, tad visi skrēja un pūlējās izlasīt. Bet mūsu grāmatu kaste tika izlietota. Viena skolotāja no nometnes vidusskolas ņēma visas manas skolas grāmatas.

Citāts no intervijas ar Zeltu Simsoni

Albīna Simsona koferis kopā ar savu īpašnieku pārdzīvoja 20. gadsimta pasaules karus un tika aizrauts abos lielos Latvijas iedzīvotāju bēgļu viļņos – 1914. gadā uz austrumiem, bet 1944. gadā uz rietumiem. Koferis demonstrē daudzu latviešu ģimeņu nežēlīgo likteni 20. gadsimtā – kravāt iedzīvi, lai dotos svešumā, nezinot, vai jebkad būs iespēja atgriezties tēvzemē.

Savukārt, Biscaya bija latvieša Kārļa Ploka pirmajos pēckara gados Vācijā paša rokām būvēta laiva. Tajā viņš kopā ar ģimeni četrus gadu laikā aizkuģoja no Vācijas līdz Brazīlijai, kur arī apmetās uz dzīvi. Pašgatavotais kuģītis stāsta, cik asprātīgā un radošā veidā uzņēmīgs cilvēks var veidot likteni sev vēlamā virzienā.

Ar šiem stāstiem izstādē mēs centāties ne tikai demonstrēt skatītājiem LaPa krājuma iestrādes un veicināt apmeklētājus domāt par muzeju interesējošiem priekšmetiem, bet arī atklāt to, kāda ir mūsu pieeja vēstures eksponēšanai. Katrs priekšmets tika saistīts ar konkrētu ģimeņu stāstu – ar citātiem no dzīvesstāstiem, avižu rakstiem un dienasgrāmatām, tādejādi ar šiem stāstiem dodot trimdas vēsturei savu “balsi”. Caur šiem personīgajiem komentāriem un pārdzīvojumiem izstādes apmeklētājs varēja “iejusties” priekšmetu saimnieku likteņos, pārdomājot un interesējoties tālāk par personīgiem un vēsturiskiem apstākļiem, kas noveda šo cilvēku ārpus Latvijas, tādā veidā vairojot sapratni un interesi par latviešu kopienām citās zemēs un viņu likteņstāstiem.

Uz LaPa pirmās izstādes atklāšanu atnāca negaidīti daudz cilvēku, un svinīgo atmosfēru papildināja Austra Graša aizkustinošais dziedājums. Ar diviem izstādes priekšmetiem saistīto ģimeņu pārstāvji, Aldis Simsons un Anita Apine, pastāstīja ko vairāk par savu ģimeņu bēgļu gaitām. Izstādi sagatavoja - kuratore Marianna Auliciema, dizainers Džeremijs Smede, darba grupas dalībnieki Juris Zalāns (Kārļa Ploka stāsts) un Maija Hinkle (Simsonu ģimenes stāsts). Izstāde tapusi ar PBLA, ALA Kultūras nozares, ALA Kultūras fonda, un Nord-Plus granta finansiālu atbalstu. Lielu paldies sakām visiem, kuri palīdzēja izstādes tapšanā, īpaši Simsonu, Apiņu un Ploku ģimenēm!

Marianna Auliciema

Izstāde „Pēc zemes, taisnības un gaismas”

2010. gada sākumā “Latvieši pasaulē” (LaPa) iesaistījās Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) vadītā projektā, kura rezultātā tika sagatavota nebijusi izstāde „Pēc zemes, taisnības un gaismas”. Šī izstāde aizsāka stāstu par latviešiem pasaulē un sniedza izvērstu informāciju par latviešu izceļotājiem uz Krieviju un Brazīliju 19. gadsimta otrā pusē. Izstādē tika iekļauts arī neliels ieskats par veclatviešiem Amerikas Savienotajās Valstīs. Izstāde bija apskatāma no 2010. gada 15. aprīļa līdz 10. decembrim - vispirms Rīgā LNB telpās, pēc tam arī Liepājā, Ventspilī un Kandavā. LNB direktors Andris Vilks ir vienojies ar Latvijas vēstnieku Vašingtonā, ka nākamajā gadā izstāde varētu ceļot uz Amerikas kontinentu. Ja Jums interesētu, lai ceļojošā izstāde tiktu izstādīta arī Jūsu pilsētā, lūdzu, sazinieties ar Maiju Hinkli, maijahinkle@verizon.net.

Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors Andris Vilks atklāj izstādi Liepājas Centrālajā bibliotēkā

Latviešu diasporas ārzemēs vēsture līdz šim ir nepietiekoši pētīta. Izstāde „Pēc zemes, taisnības un gaismas” lūko aizpildīt šo tukšumu un plašākai sabiedrībai atgādināt par tautiešu likteņgaitām ārpus Latvijas. Izstādes ietvaros trīs planšetes veltītas arī iepazīstināšanai ar muzeja un pētniecības centra „Latvieši pasaulē” darbību. Turklāt šajā izstādē LaPa pirmo reizi publiski

izstādīja unikālu priekšmetu no sava krājuma – tas bija Linkolnas latviešu kolonijas Viskonsinā Mārtiņa Lutera draudzes baznīcas stūrakmens. Linkolnas latviešu būvētā baznīca tika iesvētīta 1906. gadā, tā bija pirmā latviešu pašu celtā luterāņu baznīca Amerikā. Stūrakmeni muzejam LaPa dāvinājis Andris Straumanis.

Izstādes noformējumā par vizuālo simbolu izvēlēts gājputns. Gājputna tēls caurvij izstādē apskatītās tēmas – iemeslus Latvijas atstāšanai, dzīves sākšanu jaunajā dzīvesvietā, latviskā dzīvesveida un tradīciju uzturēšanu ārpus Latvijas.

Izstāde „Pēc zemes, taisnības un gaismas” tapusi, Latvijas Nacionālajai bibliotēkai sadarbojoties ar muzeju un pētniecības centru „Latvieši pasaulē”, Latvijas Nacionālo Vēstures muzeju, Latvijas Valsts vēstures arhīvu un Brazīlijas latviešu draugu biedrību. Izstādes sagatavošanā piedalījās vēsturnieki Brigita Tamuža, Toms Ķikuts, grāmatniecības speciālisti Lilija Limane, Viesturs Zanders un izstādes kuratore Baiba Prikule. Paredzams, ka LNB turpinās aizsāktu tēmu ar citām izstādēm par latviešiem pasaulē. Protams, mūsu biedrība labprāt turpinās ražīgo sadarbību, atbalstot šādas izstādes nākotnē gan ar materiāliem, gan tekstiem, gan cita veida palīdzību.

Ieva Vītola, Juris Zalāns

Linkolnas (Viskonsinā) Latviešu baznīcas stūrakmens

„Latvieši pasaulē” bagātības un to glabāšana

Topošajam muzejam „Latvieši pasaulē” (LaPa) veidojās nozīmīgs krājums, kuru veido izceļotāju priekšmeti. Krājumā ir jau vairāk nekā 300 vienību - dažādi priekšmeti, dokumenti, grāmatas, fotogrāfijas un interviju ieraksti. Starp krājuma priekšmetiem kā unikāli minami - stūrakmens pirmajai latviešu celtajai baznīcai Amerikā, Viskonsīnā, Filadelfijas Brīvo Latvju Biedrības internā monēta, „DP” nometnē būvētas stelles, ar kurām tika „apausta” Austrālijas latviešu sabiedrība, pirmā grāmata, kas izdota latviešu valodā Brazīlijā (1903), rokdarbnieces Lidijas Bālēnas darba krājums. Muzejam arvien tiek piedāvāti citi tikpat nozīmīgi priekšmeti un stāsti, kas atklāj izceļošanas vēsturi no Latvijas pēdējo 200 gadu laikā. Lai topošā muzeja krājumu papildinātu, apstrādātu un pienācīgi saglabātu nākotnei, šogad LaPa īsteno Latviešu fonda atbalstītu projektu (Muzeja “Latvieši Pasaulē” krājuma apstrāde un glabāšana), kura ietvaros tiks izveidoti muzeja krājuma pamati.

Praktiskie darbi LaPa krājumā

Dibinot muzeju „Latvieši pasaulē”, ir zināma priekšrocība, jo muzeja krājums tiek veidots no jauna, nevis vēsturisku apstākļu vai gadu gaitā izveidojušās prakses noteikts. Līdz ar to muzeja krājumu iespējams veidot, ņemot vērā modernu muzeju praksi krājuma vienību komplektēšanā, uzskaitē un saglabāšanā. Šādiem profesionāliem, muzeju nozarē atzītiem standartiem tiek sekots apzināti – ar mērķi veikt krājuma darbu tā, lai jaunais muzejs „Latvieši pasaulē” varētu akreditēties un rezultātā muzeja krājums veidotu Latvijas Nacionālā krājuma daļu.

Krājuma saglabāšanas nolūkiem LaPa 2010. gadā saņēma Latviešu Fonda atbalstu Lielo projekta konkursā. Šī projekta ietvaros tiks veikts sekojošais:

- aktīvi vākti krājuma priekšmeti;
- apstrādāti, dokumentēti, inventarizēti un uzturēti jau iegūtie priekšmeti;
- informācija par krājuma priekšmetiem ievadīta elektroniskajā krājuma katalogā;

Ināra Aparņieks-Burr dāvina DP nometnē gatavotu lelli muzejam

- iegādāti darbību īstenošanai vajadzīgie materiāli un aparātūra;
- ierakstīti priekšmetu dāvinātāju dzīvesstāsti un ar priekšmetiem saistītie stāsti;
- turpināta noliktavu un apstrādes telpu noma;
- nodrošināta krājumu pieejamība, informāciju par LaPa krājumu publicējot internetā, kā arī pieņemot apmeklētājus – pētniekus, studentus, izceļotājus un viņu pēctečus un citus interesentus, lai iepazīstinātu ar esošajām LaPa krājuma vērtībām.

Darbs ar krājumu ir lēns un meditatīvs, kuram ir vajadzīgas pacietīgas rokas priekšmetu apstrādāšanai un informācijas apkopošanai. Jaunu priekšmetu pieņemot krājumā, tiek noslēgts dāvinājuma līgums. Tad priekšmets tiek nofotografēts, fiziski aprakstīts, dokumentēts tiek arī priekšmeta stāsts jeb leģenda – ziņas par īpašnieku, par izmantošanu, par to lietošanu plašākā kontekstā. Kā ikvienā muzejā arī LaPa krājuma priekšmeti tiek glabāti tādos apstākļos, kuri veicina to saglabāšanos uz ilgu laiku. Kā stāsta Marianna Auliciema, LaPa krājuma galvenā glabātāja: „Krājuma priekšmetus mēs ietinam bezskābes zīdvielā, atbalstam vājās vietās, pakojam īpaši piemērotās bezskābes kartona kastēs vai vāciņos. Priekšmeti iepakojumos tiek turēti uz arhīvu plauktiem, drošā krājuma telpā,

kura ir tumša, lai izvairītos no gaismas balināšanas efekta. Ar Latviešu fonda grantu drīz iegādāsies aparātu, kurš regulēs gaisa mitrumu telpā. Visa informācija par dāvinājumu tiek ievadīta datu bāzē. Patreiz arī izvērtējam vislabāko datu bāzi, kurā ievadīt informāciju par krājuma vienībām. Šai datu bāzei vajag būt viegli lietojamai, pieejamai internetā, ar iespēju meklēt pēc tēmām, un ērti papildināmai. Krājuma komplektēšana ir vissvarīgākais uzdevums muzejam, jo tas ir „Latvieši pasaulē” īpašais pienesums Latvijas emigrācijas vēsturē. Krājuma glabāšanas darbs visu laiku turpinās, un tam ir vajadzīgi ievērojami līdzekļi, tiek ieguldītas

Talciniece Krisīne Jansone palīdz izpakot Lidijas Bālēnas rokdarbu kolekciju

daudzas darba stundas, veicot mehānisku priekšmetu aprūpi un informācijas apkopošanu. Mums pašreiz krājuma darbā palīdz talciniece Kristīne Jansone, ceram arī turpmāk sadarboties ar citiem brīvprātīgajiem palīgiem”.

LaPa krājuma politika

LaPa krājuma komplektēšanas darbs tika sākts ar muzeja krājuma politikas sastādīšanu, definējot krājuma prioritātes nākamajiem četriem gadiem. Krājuma komplektēšanas prioritātes saistītas ar to, ka vairākus ievērojamus latviešu izbraucēju viņus šobrīd vairs pārstāv tikai daži indivīdi, kuri ir jau krietnā vecumā. Intervijas ar šiem „atslēgas cilvēkiem” palielina iespēju atrast un ievākt priekšmetus un to aprakstus un stāstus, kas saistās un liecina par izbraukšanām un dzīvi ārpus Latvijas. Šādas informācijas dokumentēšana ir neatliekams darbs, jo diemžēl ar katru gadu iespēja satikt šādus cilvēkus samazinās. LaPa krājuma prioritātes, līdz 2012. gadam ieskaitot, ir:

- Veclatvieši Amerikā,
- Latviešu kolonijas Krievijā,
- Latvieši Brazīlijā,
- Pēckara trimda.

LaPa krājuma interešu lokā ir arī mūsdienu izceļotāji – viņu stāsti par došanos prom no savas zemes, pirmajiem iespaidiem un pieredzi jaunajā mītnes zemē, latvisko tradīciju saglabāšana u.c.

Ko LaPa vāc un apzina savam krājumam?

Topošais muzejs „Latvieši pasaulē” būs priecīgs papildināt savu krājumu un saņemt dāvinājumus, kuri nākotnē kalpos kā spilgtas liecības par sekojošām tēmām: izceļošanu no Latvijas, iekārtošanos jaunajā mītnes zemē, kultūras pasākumiem mītnes zemēs, latviešu kopienas dzīvi, atgriezenisko saiti ar Latviju, politiskām un reliģiskām aktivitātēm. Priekšmeti var būt visdažādākie, piemēram, no Latvijas līdzpaņemtie priekšmeti, lietas, kas saistās ar saimniecību un darba dzīvi svešumā, dokumenti, fotogrāfijas, drēbes, ceļojuma somas, preses izdevumi, rokdarbi un citas tekstilijas, mākslas priekšmeti, suvenīri, rokkraksti, mutvārdu liecības, privātpersonu un sabiedrisko organizāciju veidoti arhīvi vai informācijas un materiālu kopojumi. Ja Jūs vēlaties nodot savu stāstu vai priekšmetus LaPa krājumam, lūdzu, rakstiet uz lapainfo@gmail.com vai pa parasto pastu uz adresi: Dzirnau iela 66a-56, Rīga, LV-1050.

Ieva Vītola

Informācijas izplatīšana

Lai arī topošajam muzejam „Latvieši Pasaulē” (LaPa) vēl nav pastāvīgas eksponātu telpas, informācijas izplatīšana par LaPa plāniem un aktualitātēm ir tikpat svarīga, kā jebkurai uz sabiedrību vērstai organizācijai.

Mēs to mēģinām darīt ar mūsu izstādēm, brošūrām, avīžu un interneta rakstiem, preses relizēm, prezentācijām dažādos forumos, plakātiem, piedalīšanos radio programmās, kā arī ar DVD palīdzību un piesūtot pārskatus par mūsu darbību uz vairākām elektroniskām ziņu listēm. Vienmēr informācija par LaPa notikumiem ir pieejama mūsu mājas lapā www.lapamuzejs.lv un arī Facebook - „Latvians abroad – museum and research centre”.

Plakāts par izstādi „Latvieši pasaulē - trīs stāsti par kara bēgļiem”

Pagājušā gadā visplašākā publicitāte LaPa muzejam un mūsu darbam bija, pateicoties mūsu izstādēm. Trīs mēnešu laikā, kad LaPas pirmā mazā izstāde bija apskatāma Okupācijas muzeja vestibilā, muzeju apmeklēja 33 000 cilvēku. Par izstādi un tās atklāšanas sarīkojumu parādījās divi raksti laikrakstā Diena, un Astrīdas Jansones recenzija tika publicētas ārzemju latviešu laikrakstos Laiks, Latvija Amerikā, un Austrālijas Latvietis. Jūlija sākumā tika atskaņotas Latvijas radio vairāki sižeti par LaPa darbību, tās izstādi un unikālajām, DP nometnē

gatavotajām stellēm no Austrālijas. Pateicoties Okupācijas Muzeja filmētājam un Ivara Buša kopēšanas mācai, ir tapis arī video DVD formātā no izstādes atklāšanas sarīkojuma. Ja Jums interesētu to parādīt savā kopienā, lūdzu, sazinieties ar šī rakstiņa autori Maiju Hinkli - maijahinkle@verizon.net.

Recenzijas par Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstādi un LaPa muzeja piedalīšanos parādījās laikrakstos Laiks, Latvietis, Latvija Amerikā, un Kurzemes Vārds. Raksti par LaPa iepriekšējā gada darbību publicēti arī laikrakstos Laiks, Latvija Amerikā un Latvietis pagājušā gada aprīļa numuros.

Blakus publikācijām laikrakstos un elektroniskiem ziņojumiem galvenais informācijas izplatīšanas veids Amerikā un Kanādā ir bijis, piedaloties dažādos pasākumos ar referātiem un prezentācijām. Maija Hinkle sniedza ilustrētus referātus Hamiltonā, Kanādā (17.04.10.), ALA kongresā Sanfrancisko (02.05.10.), Bostonā (16.05.10.), 3x3 nometnē Katskiļos (17.08.10.) un ALMA sanāksmē (02.10.10.). Marianna Auliciema referēja ELJA50 sanāksmē un Minsterē (17.11.10.)

Vasarā izgatavojām arī jaunas brošūras latviešu un angļu valodās, kuras mēs izplatām visos sarīkojumos. Maija Hinkle arī izgatavoja divus, saliekamus, uz galda stādamus plakātus par abām izstādēm un kopā ar saviem referātiem izstādīja mazas, neformālas izstādītes ar dažādiem priekšmetiem, lai apmeklētājiem rastos priekšstats, kādas mantas būtu piemērotas LaPa muzeja krājumam.

2011. gada 5. februārī Latvijas Radio 1 raidījumā „Augstāk par zemi” Juris Zalāns un Marianna Auliciema stāstīja par LaPa, raidījumu Jūs varat noklausīties Latvijas Radio1 programmu arhīvā - <http://www.latvijaradio.lv/program/1/2011/index.htm>.

Maija Hinkle

Muzeja mājvieta

Pagājušā gadā LaPas vadītāji un darbinieki turpināja meklēt muzejam paliekamu mājvieta, koncentrējoties galvenokārt uz Latvijas trešo lielāko pilsētu Liepāju, bet apskatot arī citas piedāvātās vietas un paturot ciešu kontaktu ar Pasaules latviešu mākslas savienības valdes locekļiem, apsverot kopējas mājvietas iespējas.

Liepājas galvenā, ļoti svarīgā priekšrocība ir tās vērā ņemamā emigrācijas vēsture, kas sniedz izceļošanas stāstam emocionālu tiešamības dimensiju un globālo perspektīvi. Emigrācijas uzplūdos 19.gadsimta beigu posmā un 20. gadsimta sākumā Liepāja uzņēma un izvadīja vidēji 100 000 izceļotāju gadā no Krievijas impērijas. Pašlaik vēl ir saglabājušās vairākas, ar dažādiem emigrāciju viļņiem saistītas vietas Liepājā, pa kurām LaPas muzeja elektroniskie gidi varētu izvadāt apmeklētājus un „senču pēdu tūristus”, tā sasaistot viņus ar vietām, kuras pārstaigāja viņu senči un citi izceļotāji. Ir plānots izveidot saiti ar Ellis salu, kas bija daudzu Liepājas izceļotāju ieejas punkts Amerikā, kā arī ieinteresēt Amerikas „Heritage Tour” firmas, ietverot Liepāju ceļojumu maršrutos.

Arī Otrā pasaules kara bēgļiem Liepāja spēlēja svarīgu lomu, jo daudziem bēgļiem pēdējais skats uz Latviju bija Dienvidkurzemes krasta ainava, atstājot Liepājas ostu kara ugunīs. Muzejā ir plānots parādīt ne tikai bieži traģisko izbraukšanu, bet arī to, kas notika vēlāk, kā cilvēki izveidoja dzīvi jaunajā vidē.

Liepājas pilsētas dome idejiski ļoti atbalsta LaPas muzeja izveidi Liepājā, piedāvājot LaPai muzejam piemērotu ēku - pilsētas bijušo vakarskolu Jaunliepājā par samērā lētu, izsoles cenu, jo likums neļauj pašvaldībai atdot ēku bez maksas. Māja ir būvēta 1880.gadā un no sākuma piederējusi Dzelzceļa pārvaldei, atrodoties vienu kvartālu no dzelzceļa stacijas, Dzelzceļnieku ielā 1. No 1920. gada ēkā darbojās pilsētas 5. Latviešu pamatskola, bet pēdējo gadu laikā - pilsētas vakarskola. Pretī ēkai ir skaistais Raiņa parks, ko pilsēta piedāvā LaPai lietošanā, ja īstenosies ieceres izvietot arī brīvdabas eksponātus. Blakus pirkšanas cenai būs

jāiegulda arī līdzekļi, lai piemērotu ēku moderna, pasaules līmeņa muzeja vajadzībām.

Sākotnēji bija cerības veidot partnerattiecības ar Liepājas Domi, kur Liepāja pieprasītu līdzekļus ēkas izbūvei no kādas, pašvaldībām pieejamas, ES reģionālās attīstības programmas, tomēr vairāku iemeslu dēļ šādu partnerattiecību izveidošana šobrīd vēl neīstenojās. Tādēļ šobrīd, joprojām turpinot izstrādāt muzeja saturu un ekonomisko darbību muzeja uzturēšanai, ir cerība par saziņotajiem līdzekļiem ēku Dzelzceļnieku ielā iegādāties, kamēr vēl nekustamo īpašumu cenas Latvijā ir zemas.

Maija Hinkle

Ēka Dzelzceļnieku ielā, Liepājā

Jura Augusta atmiņas par ēku Liepājā

Lasot par LaPa muzejam iecerēto ēku, ko redzu, ir Liepājas 5. pamatskola, tā sauktā dzelzceļnieku skola. Tajā skolā galvenokārt mācījās skolnieki, kam vecāki strādāja Latvijas dzelzceļa iestādēs Liepājā.

Iesāku skolu 1939. gada rudenī pirmsskolas klasē. No šīs klases atceros tikai vienu skolas biedru ar uzvārdu Augstkalns, satiku Vācijā 1948. gadā Veidenes nometnē. Viņš bija tērpies Franču Ārzemju Leģiona tērpā. Nesen atpakaļ satiku vēl vienu 5. pamatskolas audzēkni: Ilmāru Krastu (Capt.USN, ret). Var būt ka rakstot par šo skolu atradīsies vēl citi bijušie skolnieki. Pirmais skolas

gads man ir spilgti palicis atmiņā. Drīz pēc tam sākās juku laiki. Komunistu gadā mēs palikām turpat. Bet vācu laikā mums, skolēniem, atņēma skolu un mūs sūtīja dalīties ar citām Liepājas skolām, kur mums bija skolas stundas pēc pusdienām. Skola, atrodas pretim Raiņa parkam, kurš bija 1944. gada rudenī pilns ar cilvēkiem, lielākā daļa zemnieki, kas gaidīja savu rindu, lai izbrauktu, prom no tā naidnieka, kas atkal gribēja pārņemt mūsu zemi. Blakus Raiņa parkam

iet Raiņa iela, kas iznāca no Jaunliepājas un apstājās pie Liepājas ostas.

Man toreiz 1944. gadā bija 11 gadi un atceros šo skatu. Raiņa parks nav mazs un pilns ar pajūgiem. Cilvēki pacietīgi gaida savu kārtu, lai varētu doties uz ostu tālākam ceļam.

Ja tā iela varētu runāt, daudz kas būtu dzirdams.

Juris Augusts

Līdzekļu sagāde 2010.gadā LaPa darbībai

Līdz šim LaPas galvenais ienākumu avots ir bijis granti, biedru maksas un ziedojumi. Vislielākais piešķirums saņemts no Norvēģijas, Īslandes un Lihtenšteinas programmas un Latvijas Sabiedrības Integrācijas Fonda. Grants bija spēkā līdz 2010.gada jūnija beigām. Mazākas summas atvēlēja vairāki ārzemju latviešu fondi.

Pagājušā gadā ar lielu prieku saņēmām sekojošos granta piešķirumus no:

1. Latviešu Fonda lielo projektu konkursa (LaPa krājuma apstrādei un uzturēšanai),
2. ALA Kultūras Fonda (Lidijas Bālēnas un prof. Pētera Lejiņa materiālu apstrādei),
3. PBLA (steļļu transportam no Austrālijas, izstādei Okupācijas muzejā),
4. ALA Kultūras Nodaļas (izstādei Okupācijas muzejā),
5. Nord-Plus projekta granta (izstādei Okupācijas muzejā),
6. Tīkla „Draudzība” (konferencei Minsterē).

Piedalāmies kā partneris Nord-Plus grantā biedrībai „Dzīvesstāsts”. Šī gada 2. februārī saņēmām ziņu, ka esam izturējuši pirmo kārtu „Rīgas – Eiropas kultūras galvaspilsētas 2014” projektu konkursā. Diemžēl pēdējā gada laikā Latvijas ekonomiskās krīzes dēļ mums nav veicies piesaistīt lielāku starptautisko fondu atbalstu, jo gan Latvijas, gan Eiropas fondu prioritāte ir atbalstīt cilvēku sociālās un darba vajadzības. Arī pašvaldību finansēšanas iespējas šobrīd ir ļoti ierobežotas. Turpinām iesniegt līdzekļu pieprasījumus dažādās

starptautiskās grantu programmās.

Pagājušā gada beigās uzsākām ziedojumu vākšanas akciju Amerikā, LDMF (Latviešu diasporas muzejs fonds) izkārtojumā, ar mērķi iegūt muzejam paliekamu ēku, pārbūvēt to muzeja vajadzībām un izveidot muzeja saturu, pirms trimdas un citu lielo izceļošanas viļņu dalībnieki aiziet mūžībā. Aicinājumi piedalīties ziedojumu vākšanas akcijā tika publicēti latviešu un angļu valodās ALA žurnālā *Latvian Dimensions*, Dienvidkalifornijas latviešu informācijas biļetenā, Ziemeļkalifornijas latviešu biedrības žurnālā *Apskats*, laikrakstā *Laiks*, un piesūtīti Čikagas Ziņām un Sirakūzu latviešu biedrības žurnālam *Sirakūzu Vēstis*. Elektroniski aicinājumi tika izsūtīti LaPas interesentu listei, kultūras biedrības TILTS adrešu sarakstam un Ingas Freivaldes Vašingtonas un apkārtnes ziņu listei. Sirsnīgs paldies Ģirtam Zeidenbergam, Ingai Freivaldei, Raitim Eglītim, Astrai Moorai, Jurim Valainim un Aldim Simsonam par palīdzību ar aicinājumu izplatīšanu.

LDMF finanšu pārzinis Marcis Voldiņš ir izsūtījis pāri par 400 vēstules ar aicinājumu. Liels paldies Jānim Robiņam, Inārai Reinei, Intam Dzelzgalvim, Maijai Hinklei par adresēm, Intam Dzelzgalvim par nodrukātām vēstulēm un Marcim par lielo darbu ar adresēm un izsūtīšanu. Šis darbs turpinās.

Esam ļoti gandarīti par tautiešu atsaucību. Liels un latvisks paldies visiem ziedotājiem!

Maija Hinkle

Ziedojumi un biedru maksas, sākot ar 2009.gada 1. janvāri

LaPas **DZINTARA (AMBER) ATBALSTĪTĀJI**

\$5,000. - \$9,999.

* Maija Hinkle

LaPas **ZELTA (GOLD) ATBALSTĪTĀJI**

\$1,000. - \$4,999.

Gunārs Bekmanis (tēva Jāņa Valža Bekmaņa piemiņai)

Amerikas latviešu apvienība (ALA)

Latviešu kultūras biedrība TILTS

LaPas **SUDRABA (SILVER) ATBALSTĪTĀJI**

\$250. - \$999.

Patrick un Liega Arnett (Jāņa un Erīnas Liepiņu piemiņai)

* Maija Auliciema

Hildegardē Bergs

* Ints Dzelzgalvis

Jānis un Dace Grāmatiņš

John Medveckis

LaPas **BRONZA (BRONZE) ATBALSTĪTĀJI**

\$100. - \$249.

* Marianna Auliciema

Dr. Aina Auškaps (brāļa Romāna Auškapa piemiņai)

* Voldemārs un Irēne Avens

P. un A. Ball

* Lilita Bergs

Nikolajs Berkholtz

* Ēriks un Stanislava Dambergs

Gunārs un Gunta Grūbe

Hamiltonas latviešu biedrība

Skaidrīte Hatfield (Alfonsa un Bertas Līdumu piemiņai)

Biruta Bokuma-Kelley (vecāku Jāņa un Emīlijas Bokumu piemiņai)

Jānis un Sarma Liepiņš

Jānis un Astrīda Melgalvis

* Mīneapoles - St. Paulas lat. ev. lut. draudze

* Juris un Ilze Raudseps

* Ināra Reine

* Jānis un Brigita Robiņš

LaPas **ATBALSTĪTĀJI**

līdz \$99.

Dzintars un Biruta Abuls

* Baiba Bela

Valdis Bērziņš

Māra Berztiss

Uldis Blukis

Brazīlijas latviešu draugu biedrība

Liāna Eglīte

Uldis Gosts (Dailas A. Gostas piemiņai)

* Daina Grosa

* Gunta Harvey

Daumants Hazners

Kārlis Ķuzulis

“Latvieši Pasaulē - muzejs un pētniecības centrs” un Latvian Diaspora Museum Fund Inc. vārdā sirsnīgi pateicos visiem atbalstītājiem un biedriem par dāsniem ziedojumiem! Ar visu mūsu līdzdalību un atbalstu varam turpināt iesākto darbu - veidot ārzemju latviešu muzeju Latvijā!

Marcis Voldiņš - LDMF Finanšu pārzinis

Austra Mežaraups

Dr. Mirdza Neiders

Skaidrīte Sobolev (vecāku Artura un Annas Braunfeldu piemiņai)

Guntis un Inta Šrāderis (Albina un Zelmās Simsonu piemiņai)

Antra Thrasher

Ansis un Rita Uibo

Dr. Helmi Rozankovski (vecāku R. un O. Fogeļu piemiņai)

* Andris Straumanis

Rūta Straumanis

* Brigita Tamuža

* Lilija Treimane

Dr. Kaspars Tūters

Rasma Ūpmanis

Dagmāra Vallēns

J. un M. Viksniņš

* Ieva Vītola

Milda Vītols

Vitolds un Rasma Vītols (Reiņa Birzgaļa piemiņai)

* Marcis Voldiņš

* Juris Zalāns

Drs. Bertrams un Laima Zariņš

Pēteris un Susanne Zariņš (vecāku Veras un Pētera Zariņu piemiņai)

Gunārs un Maija Ziediņš (Lidija Bālēnas piemiņai)

* Līga Ziemelis Stam

* Mudīte Jansons

Solveiga Miezīte

* Vita Ozoliņa

Pasaules brīvā latviešu apvienība (PBLA)

Ileāna Prancāns

Dr. Donald Sargent un Inta Ozoliņš-Sargent (Irēnes Ozoliņas piemiņai)

* Mārtiņš Sausiņš

* Arta Savdona

Maija Zaeska

Edgars Zariņš Jr.

* **LaPa Biedri**

Latviešu diasporas muzeja fonds ASV (LDMF)

Pagājušā gadā LaPas muzeja veicinātāji ASV nodibināja bezpeļņas biedrību ar nosaukumu Latviešu diasporas muzeja fonds (LDMF), kuras galvenais mērķis ir atbalstīt ārzemju latviešu muzeja LaPa („Latvieši pasaulē – muzejs un pētniecības centrs”) izveidi Latvijā ar naudas līdzekļiem, muzeja materiālu vākšanu un informācijas izplatīšanu. LDMF ir privāta, bezpeļņas organizācija, inkorporēta Ilinojas pavalstī, kurai ir 501(c)3 statuss pie IRS, t.i., uz LDMF ziedotām naudām ziedotājam nav jāmaksā ASV nodokļi. Paldies advokātam Jurim Kīnam un Intam Dzelzgalvim par inkorporācijas un bezpeļņas statusa izkārtošanu.

LDMF darbu vada, pārskata un koordinē LDMF valde, kas pašlaik sastāv no trīs cilvēkiem: finanču vadītāja Marča Voldiņa, Inta Dzelzgalvja un Maijas Hinkles. Lai izveidotu visefektīvāko darbību vietējās sabiedrībās, ir iecerēts nodibināt LaPa atbalsta kopas visās ASV pilsētās, kur dzīvo latvieši. Šo kopu pārstāvji arī darbosies LDMF valdē. Pašlaik Jānis Robiņš Mineapolē, Zinta Zariņa Sanfrancisko un Juris Valainis Čikagā ir izteikuši interesi atbalstīt LaPa muzeja izveidi, pārstāvēt

savu pilsētu LDMF. Ļoti gaidam arī citus interesentus!

Atbalsta kopu uzdevumi ASV ir:

- Informēt vietējo latviešu un arī amerikāņu sabiedrību par LaPa darbu un plāniem.
- Vākt materiālus muzejam, tos dokumentēt un nosūtīt uz Latviju LaPa muzejam.
- Vākt ar materiāliem un dāvinātājiem saistītos stāstus audio vai video formātā.
- Vākt naudas līdzekļus LaPa un LDMF darbam.

Īsi pirms Ziemsvētkiem LDMF uzsāka savu pirmo nopietno līdzekļu vākšanas kampaņu un pirmie divi mēneši ir bijuši ļoti sekmīgi. Šie rezultāti pierāda, ka latvieši Amerikā atbalsta muzeja ideju un ir ar mieru ziedot naudu, lai šī muzeja iecere īstenotos. Tas ne tikai dod vajadzīgos resursus darbam, bet arī uzmundrina mūs, LaPa muzeja brīvprātīgos darbiniekus, ka ieliktais pūles ir to vērtas, ka arī mūsu līdzgaitniekiem bijušajā trimdā šis muzejs ir svarīgs un vajadzīgs.

Maija Hinkle, Ints Dzelzgalvis

„Latvieši pasaulē” dodas uz Bilbao un Minsteri

Pagājušā gada nogalē es pārstāvēju „Latvieši pasaulē” divos zinātniskos pasākumos ārpus Latvijas: ikgadējā AEMI (Association of European Migration Institutions) konferencē Bilbao, Spānijā un seminārā par trimdas latviešu vēsturi, kuru organizēja „Draudzība” tīkla vadītājs Gērts Franzenburgs (Geert Franzenburg) Minsterē, Vācijā. AEMI ikgadējā konference katru gadu notiek pie citas biedra institūcijas. Tā ir labs veids visiem biedriem tikties, dalīties pēdējā gada pieredzē par projektiem, kas saistās ar migrāciju, atrast partnerus jauniem projektiem un personīgi iepazīties ar profesionāļiem, kuri strādā šajā pašā laukā Eiropā un citur. Šī gada konferences tēma bija par muzejiem un datorizāciju. Priekšlasījumi galvenokārt aprakstīja atsevišķu Eiropas valstu

pieejas un iestrādes arhīvu krājumu digitalizācijā un pieejamībā internetā. Sarunās nereti

Gugenheima muzejs Bilbao

Minsteres semināra dalībnieki

pieminēja to, ka Eiropai ir vajadzīgas kopīgas datubāzes, tāpēc informācijas sakopošana un pieejamības nodrošināšana ir mērķis, par kuru nākotnes perspektīvā būtu jādomā. Bez konferences programmas pasākumiem spilgtu iespaidu atstāja Frenka Ģērja (Frank Gehry) projektētais Ģugenheima muzejs Bilbao, unikāls objekts – muzejs – kura dēļ sākās visa reģiona ekonomiskā atplaukšana. „Latvieši pasaulē” ieguvums no šīs ikgadējās konferences ir pieredze, kuru uzzinām no citiem līdzīgu tēmu muzejiem. Tāpat bija vērtīgi salīdzināt mūsu emigrācijas vēstures pieredzi ar citu valstu informāciju.

Minsteres seminārs bija sapulcējis pārstāvjus no iestādēm, kas krāj vēsturiskas liecības par Baltijas valstīm, par trimdas vēsturi. Pārstāvji bija no Latvijas Nacionālās bibliotēkas Letonikas nodaļas (Māra Daneberga), Latvijas Universitātes Nacionālā mutvārdu vēstures projekta (Maija Krūmiņa), Okupācijas muzeja (Valters Nollendorfs), piedalījās arī vēsturnieks Kārlis Kangeris, bibliotekāre Marija Bundža (Rietumu Mičigānas Universitāte) un citi. Vērtīgākais šis tikšanās rezultāts bija līdzīgu tēmu pētnieku sapulcēšana

vienkopos un savstarpēja interešu apzināšana, kas reti notiek Latvijā, kur visi diendienā ir ieslīguši savos projektos un darbos. Pēdējā semināra dienā Kārlis Kangeris veda pasākuma dalībniekus interesantā pastaigā pa Minsteres DP nometņu vietām. Tās laikā tika apmeklētas viena, vēl eksistējoša blokmājas trepju telpa, Minsteres ģimnāzijas agrākās vietas. Ekskursija noslēdzās „Nordstern” krodziņā, kur agrāk latvieši vienmēr pulcējās naktīs pēc tam, kad citi krogi jau bija slēgti, lai mielotos ar slaveno „Nordstern” visticu.

Vēl viens nozīmīgs notikums bija piedalīšanās Minsteres latviešu 18. novembra svinībās.

Pasākumā pulcējās apmēram 150 dalībnieku ne tikai no Minsteres, bet arī no citām apkārtējām Vācijas pilsētām un novadiem. Vietējie priecājās, ka sarīkojumā Minsterē pirmo reizi valsts svētkus no sirds kopā ar pārējiem svinēja arī nesenie latviešu izbraucēji.

Marianna Auliciema

Ekskursija pa latviešu atstātajām pēdām Minsterē

Latviešu Fonda Arhīvu Projekts

2011. gadā tiks uzsākts topošā muzeja „Latvieši pasaulē” (LaPa) un Latviešu Fonda (LF) sadarbības projekts, kura ietvaros LaPa digitalizēs un glabās esošos LF arhīvus, kā arī izstādīs fonda nozīmīgākos materiālus, ieskaitot 40 pastāvēšanas gados atbalstīto projektu rezultātus - grāmatas, kompaktdiskus, uzvedumu programmas u.c. Ir plānots LF arhīvu ievietot ALAIDD datu bāzē (ALA Kultūras nozares sponsorēts projekts), kurā LF valde un ar laiku arī biedri varēs atrast vajadzīgo informāciju par LF darbu gadu gaitā. LF ir atvēlējis naudu šī projekta īstenošanai un maksās LaPai par padarīto darbu. Ar šo projektu LaPa iegūs prāvu, izstādēm piemērotu materiālu par trimdas latviešu kultūras darbību pēdējos 40 gados.

Projekta darbos ietilpst:

- ar LF palīdzību izveidot esošo (zināmo) arhīvu dokumentu pārskatu,
- digitalizēt (skanēt) dokumentus (te darba apjoms varētu būt ap 24 000 lappušu),

- izveidot indeksus un dokumentu glabāšanas kārtību datu bāzē (līdzīgi parastai dokumentu glabāšanas sistēmai birojā; t.i. filing sistēma),
- ievietot digitalizētos dokumentus datu bāzē,
- pilnveidot lietotāja datu bāzes Search un Browse funkcijas (t.i. uzlabojot user interface),
- izveidot brošūru ar instrukcijām, kas palīdzētu lietotājam atrast vajadzīgo informāciju.

Šim darbam būs vajadzīgas vairākas specialitātes - projekta vadību uzņemt LaPa darbinieki un tiem palīdzētu studenti un datortehnikas speciālisti. Darbs galvenokārt būs darīts Latvijā. LaPas valdes locekle Ieva Vītola ir piekritusi vadīt šo projektu un Ints Dzelzgalvis koordinēs sadarbību ar LF. Šis projekts varētu rosināt arī citas ārzemju latviešu organizācijas, kas vēlas ievietot savus dokumentus datu bāzē, vienalga, vai tā būtu ALAIDD vai kāda cita datu bāze.

Ints Dzelzgalvis

Par iecerētajām ekspedīcijām pie latviešiem Brazīlijā un Sibīrijā

„Latvieši pasaulē” (LaPa) svarīgākais uzdevums ir vākt, pētīt, uzglabāt un pēc tam arī darīt pieejamus publikai dažādus materiālus, kas liecinātu par izbraucējiem no Latvijas dažādos laikos un uz dažādām vietām. Šai ziņā darba lauks ir neapmierams liels, jo pēdējo 200 gadu laikā milzīgs skaits Latvijas cilvēku visdažādāko iemeslu dēļ ir izkaisīti visā pasaulē. Minēšu vien dažas no lielajām izbraukšanām: izbraucēji uz Krieviju un Sibīriju zemes meklējumos 19. gadsimta beigās – 20. gadsimta sākumā, izbraucēji uz Brazīliju zemes meklējumos un reliģisku iemeslu dēļ 20. gadsimta sākumā, Otrā pasaules kara bēgļi, mūsdienu izbraucēji darba un labākas dzīves meklējumos. Tas rosina mums meklēt atbildes uz jautājumiem – ar ko sākt, ko vākt un kāpēc? Tā kā

Pirmie pēckara gadi Brazīlijā

materiālu ir neapmierams daudzums, nav iespējams darīt visu uzreiz. Kā ikvienam profesionālam muzejam, arī „Latvieši pasaulē” būtu jākoncentrējas uz

unikālām lietām, sevišķi tādām, kas varētu neatgriezeniski iet zūdībā. Turklāt jāņem vērā, ka LaPa finansiālās iespējas ir ārkārtīgi niecīgas. Tieši tāpēc ir svarīgi izvēlēties svarīgākās tuvāko gadu prioritātes.

Viens no LaPa prioritārajiem virzieniem ir pēckara trimda. Tomēr ir arī vēl citas zemes, kur neatliekami būtu jāveic materiālu vākšana. Svarīgākie no tiem ir latviešu kolonijas Austrumos (Krievijā, Sibīrijā) un latviešu kolonijas Brazīlijā. Sibīrijā vēl joprojām eksistē latviešu kolonijas, kuru vēsture ir garāka par 150 gadiem, savukārt Brazīlijas izceļošanai ir vairāk nekā 100 gadu vēsture. Protams, šīs latviešu kopienas arvien vairāk saplūst ar vietējo sabiedrību, bet vecie kolonisti nomirstot paņem sev līdzīgu unikālu informāciju par šo latviešu dzīvi. Cilvēkiem aizejot, zūdībā iet gan viņu stāsti, gan arī priekšmeti, dokumenti un viss pārējais. Jaunākajai paaudzei nereti vecvecāku dzīvesstāsti neko daudz nenozīmē un priekšmeti tiek izmesti kā veci krāmi. Atšķirībā no pēckara trimdas latviešu kopienas, Krievijas un arī Brazīlijas latvieši ne tuvu nav tik labi organizēti. Vācot informāciju ārkārtīgi svarīgs ir personiskais kontakts, tāpēc ir ļoti būtiski doties uz šīm vietām ekspedīcijās, lai iegūtu muzejam nepieciešamos materiālus.

Brazīlijā unikāla vieta no latviešu izceļošanas vēstures viedokļa ir Vārpas kolonija, kuru 20. gadsimta 20. gadu sākumā izveidoja latviešu baptistu izceļotāji. Dažus gadus vēlāk, turpat blakus tika izveidota arī Palma. Šajā apkaimē joprojām dzīvo samērā daudzi latvieši, viņu vidū ir arī Vārpas un Palmas sākuma laiku pēdējie aculiecinieki Jānis Dzenis un Hilda Augstroze, kuru vecums pārsniedz 90 gadus. Viņi ir vēl apveltīti ar apbrīnojamu atmiņu un spēj sniegt unikālas ziņas par Brazīlijas latviešu koloniju vēsturi. Viņu atmiņu stāstus vēl iespējams dokumentēt vēsturiskajā vidē, kur joprojām saglabājušās baznīcas, dzīvojamās ēkas, kādreiz visā Dienvidamerikā lielākā latviešu literatūras izdevniecība un tipogrāfija, ēdamtelpa u.c. Ja vēlamies iegūt un saglabāt šādas unikālas vēstures liecības, ekspedīcija ir jāorganizē pēc iespējas ātrāk. Paredzams, ka ekspedīcijas laikā „Latvieši pasaulē” iegūs ne tikai dzīvesstāstus un

Baubelu Elena ar vērpjamo ratiņu Lejas Bulānas ciemā Sibīrijā, 1989.

mutvārdu vēstures ierakstus, bet arī priekšmetus, fotogrāfijas un dokumentus par latviešu dzīvi Vārpā un Palmā.

Sibīrijā joprojām pastāv vairāki ciemi, kurus 19. gadsimta beigās, 20. gadsimta sākumā dibinājuši latvieši, un tur joprojām dzīvo arī viņu pēcteči. Ir vairākas pētnieku grupas, kas pēdējo 20 gadu laikā ir strādājušas šajos ciemos – senajās latviešu kolonijās. Tomēr muzeja krājumam piemērotiem materiāliem līdz šim īpaša vērība nav pievērsta. Tāpēc būtu ļoti svarīgi doties ekspedīcijā arī uz latviešu ciemiem Sibīrijā. Ar katru gadu šajās vietās arvien mazāk kļūst latviski runājošu iedzīvotāju, latviešu dibinātajos ciemos palikusi galvenokārt vairs tikai vecākā paaudze. Viņu bērni un mazbērni izklīduši pa visu plašo Krieviju un ārpus savām dzimtajām vietām ātri pazaudē latviešu valodas prasmes. Jāņem vērā, ka starp šiem ciemiem ir milzīgi attālumi, tāpēc vispirms jāizvērtē, kurp būtu vismērķtiecīgāk doties, lai gūtu kādas liecības par latviešu izceļošanu uz Austrumiem un dzīvi Sibīrijā.

Pazīstamākās no senajām Latviešu kolonijām ir Augšbēbri, Lejas Bulāna, Rižkova, Timofejevka. Krievijas latviešu vēsture ir bijusi ļoti skarba un nežēlīga, tāpēc īpaši svarīgi pagūt vēl dokumentēt viņu pieredzēto un atvest uz Latviju arī priekšmetus un citus materiālus, kas liecinātu par viņu likteni un dzīves gaitām tūkstošiem kilometru tālumā no Latvijas.

LaPa darbinieki sadarbībā ar Brazīlijas latviešu draugu biedrību šī gada rudenī plāno ekspedīciju uz Brazīliju un meklē līdzekļus gan Brazīlijas, gan Sibīrijas ekspedīcijām. Ja Jūs gribētu atbalstīt vienu vai abas no šīm ekspedīcijām, lūdzu, sazinieties ar Mariannu Auliciemu LaPa birojā, lapainfo@gmail.com vai Marci Voldiņu, LDMF finanšu pārziņi, mvoldins@aol.com.

Juris Zalāns

Ziedojuma pieteikums muzejam „Latvieši Pasaulē”

Es vēlos kļūt par muzeja biedru:

LVL 25 gadā/USD 50 gadā

Es vēlos ziedot LaPa muzejam:

LaPa atbalstītājs līdz \$99

LaPa Sudraba atbalstītājs \$250 - \$999

LaPa Dzintara atbalstītājs \$5,000 - \$9,999

LaPa Bronzas atbalstītājs \$100 - \$249

LaPa Zelta atbalstītājs \$1,000 - \$4,999

LaPa muzeja veicinātājs \$10,000 - \$24,999

Ziedojums, godinot vai pieminot _____

Vārds, uzvārds

Jūsu ziedojumi tiks saskaitīti kumulatīvi gadu no gada un cels jūsu atbalstītāja kategoriju!

Visi ziedojumi Latviešu diasporas muzeja fondam ir atvelkami, aprēķinot ASV valsts nodokļus.

Vārds, uzvārds _____

Adrese _____

Tālrunis _____

e-pasts _____ **Datums** _____

Maksājuma iespējas:

Ar kredītkarti, izmantojot PayPal mājas lapā
www.lapamuzejs.lv.

Ar bankas pārskaitījumu Latvijā

Konts Swedbankā LV15HABA0551018556914
SWIFT: HABALV22

Ar čeku ASV

Čeks rakstāms LDMF vārdā un nosūtāms
LDMF c/o M. Voldins

Šo aizpildīto lapu lūdzu nosūtīt:

Latvijā: LaPa, Dzirnava 66A-56,
Rīga, LV 1050

ASV: Marcis Voldiņš, 131 Langdon St.
Newton, MA 022458, USA

Kanadā: Astride Silis, 12 N Oval,
Hamilton, ON L8S 3Y6, Canadaš

Jūsu ziedojumu tiks atzīmēts sekojošos veidos:

1. Katra ziedotāja vārds tiks ierakstīts paliekamā LaPa ziedojumu grāmatā.
2. Katra ziedotāja vārds tiks publicēts vismaz vienreiz gadā.
3. LaPa Zelta atbalstītāji saņems žetonu (apzeltītu).
4. LaPa Dzintara atbalstītāji saņems žetonu (dzintara).
5. LaPa muzeja veicinātāji saņems mazu plāksnīti (muzejā).